

På væltepeter ud i det fynske landskab

Peder Pedersen, cykelveteran og møller på Hasmark Mølle, fyldte 95 år i marts 1966.

Hasmark Mølle.

I anledning af fødselsdagen bragte "avisen" på selve dagen, den 28. marts 1966, et interview. Portrættet af Peder Pedersen stammer fra avisartiklen. Det gamle udklip, som teksten er gengivet efter, må være fra Fyns Tidende eller Fyns Stiftstidende.

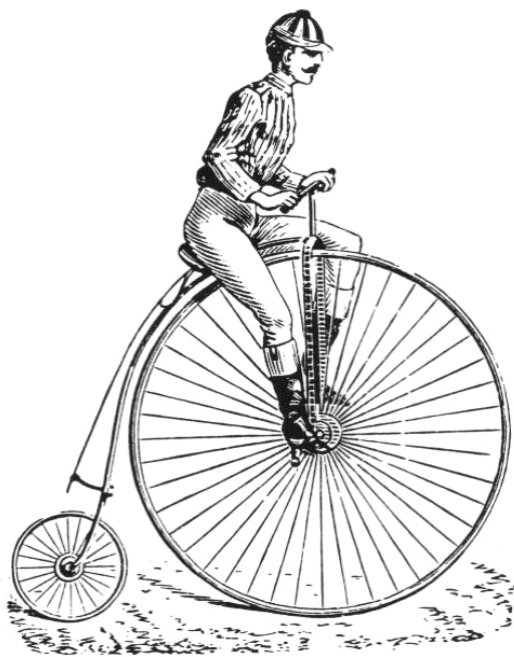
En af cykelsportens veteraner, fhv. møller Peder Pedersen, Ørritslev Skov, der i dag fylder 95, fortæller om væddeløb på væltepeter, skydning og møllebrug omkring århundredskiftet.

For 75 år siden fandt et af de første cykelløb sted på Fyn. Specielle væddeløbscykler var dengang endnu et ukendt fænomen, og cykler i det hele taget var noget af en sjældenhed blandt almindelige borgere. Alligevel kunne datidens cykelryttere rose sig af at være noget højere placeret, end selv de bedste ryttere af i dag. Konkurrencerne foregik nemlig på væltepeter, fortæller en af de sidste nulevende veteraner fra cykelsportens barndom, fhv. møller Peder Pedersen, Ørritslev skov, som i dag beretter om de minderige dage, da den mandlige ungdom befor de fynske landeveje på de næsten halvanden meter høje trædecykler.

Uden rækværk ingen cykelstier

– Min første væltepeter fik jeg, da jeg var omkring 18 år, fortæller Peder Pedersen. Det var en stor træ-peter, som jeg erhvervede i Odense formedels 125 kr., og jeg husker endnu tydeligt, da jeg efter købet trak ned gennem gaderne i Odense med den. Jeg måtte nemlig trække helt ud til Stavisåen, før jeg fandt et rækværk, som jeg kunne benytte til at komme op på sadlen ved. Forhjulet var 50 tommer højt, så der skulle god øvelse til for at komme på højkant uden at falde ned igen. Til alt held havde vi hjemme på gården to møllerkarle, som var flinke til at holde ved maskinen, mens jeg klatrede op på sædet og fik sat i gang.

En anden besværlighed ved væltepeteren var bremserne, eller rettere sagt manglen på samme. Den eneste måde, hvorpå man kunne bringe den til standsning, var at køre hen til en bakke eller holde igen på pedalerne, hvis vejen gik nedad. Et par kolbøtter blev det jo også til med tiden, og en enkelt gang havnede jeg nede i et vandløb, før jeg fik hold på krabaten.

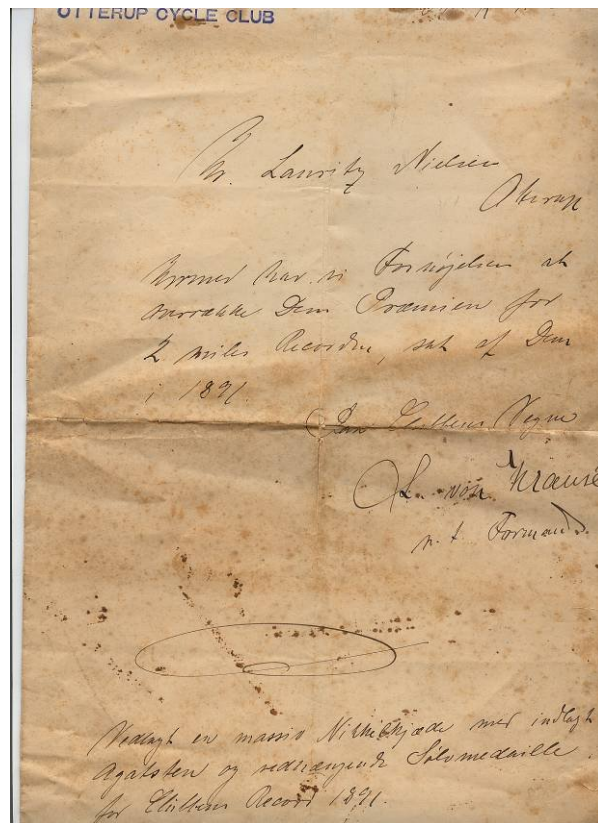

Peders første væltepeter kostede 125 kr.
Det svarer i dag til en cykel til 7-8000 kr.

Bøf i Nyborg sikrede præmien

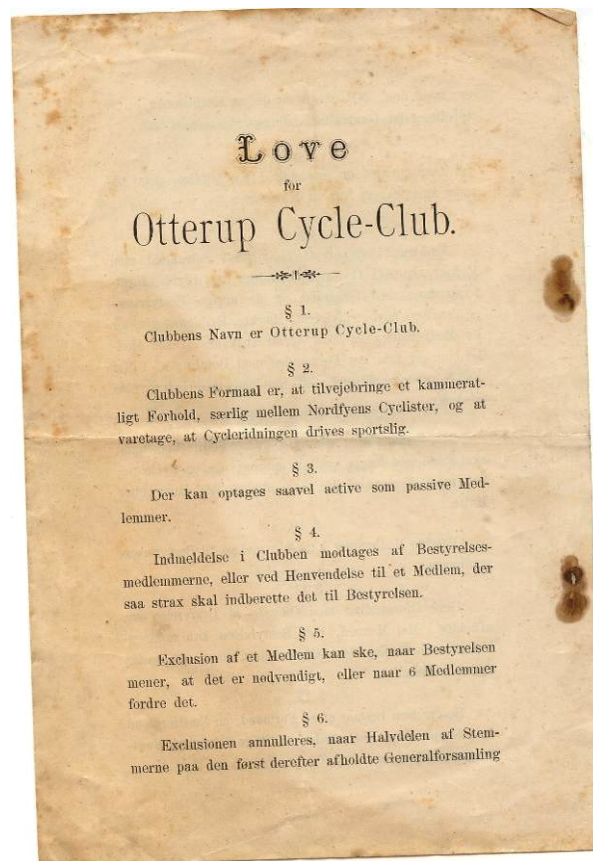
Om søndagen samledes de unge væltepeter-ejere fra egnen i Otterup, og herfra arrangerede vi ture ud i det fynske landskab, som regel til Bogense, Odense eller andre købstæder, hvor vi ikke tidligere var forvænt med at komme. Senere blev Otterup Bicycleklub dannet, og der blev arrangeret løb mellem købstæderne. Det var i en af disse konkurrencer, jeg for netop 75 år siden opnåede bronzemedalje på væltepeteren. Løbet gik fra Otterup til Nyborg og retur, og der deltog en snes ryttere fra Nordfyn og Odense, alle på væltepeter. Første halvdel af turen på de ca. 45 km gik strygende, men efterhånden som kræfterne svandt hen, gik flere og flere af deltagerne ud. Selv var jeg også noget langt nede, da vi efter en lille times kørsel nåede til Nyborg; men en god fed bøf på et af de hoteller, vi passerede, klarede situationen, og ved tilbagekomsten til Otterup kunne jeg køre i mål som nummer to.

Det var ikke just forbundet med megen komfort at køre væltepeter, tilføjer Peder Pedersen. Hjulringene havde fast gummi, og sæderne var temmelig hårde, men sjove var de, og takket være væltepeteren havde vi også dengang mulighed for at komme ud og se os om på egnen i kammeraternes selskab.

Diplom fra Otterup Cycle-club 1891.

I 1891 fik Peder Pedersen bronzemedalje på væltepeteren. Samme år satte Lauritz Nielsen rekord i Otterup Cycle Club og modtog herfor, som diplommet viser, en nikkellkæde med indlagt agatsten og vedhængende sølvmedalje.

ere imod den. NB. Saafremt da, at Exclusionen bliver appelleret for Generalforsamlingen.

§ 7.

Contingentet er foreløbig 1 Kr. 50 Øre, som betales forud for et Aar til Kassereren.

§ 8.

Emblemet bestaar af et massivt Sølvskjold med Monogrammet O. C. C. Formandens er forgyldt, Næstformandens med Guldrand og de øvrige Bestyrelsesmedlemmers med et arvigende Mærke. Emblemet gjælder for Medlemstegn og skal derfor anskaffes af alle Medlemmer, og faas hos Formanden mod Betaling af 1 Kr. Ved Udtrædelse tilbageleveres Emblemet mod Godtgjørelse af 1 Kr.

§ 9.

Ved Udfingter og Ridt paa over en Mils Vejklængde skal Emblemet bæres synligt, anbragt paa en Cyclehue; det maa ikke anbringes paa almindelige Huer eller Hatte.

§ 10.

Passive Medlemmer kan ikke vælges til Bestyrelsesmedlemmer.

§ 11.

Generalforsamling med Omvalg af Bestyrelse osv. afholdes i Maj Maaned, men Bestyrelsen kan sammenkalde overordentlig Generalforsamling, naar en saadan findes nødvendig.

§ 12.

Bestyrelsen bestaar af en Formand, en Næstformand og 2 Suppleanter. Formanden er tillige Sekretær, Næstformanden Kasserer.

§ 13.

Alle Medlemmer over 16 Aar ere stemmeberettigede.

§ 14.

Intet Medlem maa under Kjørselen aftage Huen for at hilse, men gjøre dette ved at føre Haanden til Huen.

§ 15.

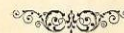
Bestyrelsen leder alt indenfor disse Love, men Afgjørelsen kan dog appelleres for en Generalforsamling, der i dette som i alt har den øverste Myndighed i Clubbens Anliggender.

Bestyrelsen for Maj 90 — Maj 91 bestaar af følgende:

A. von Conor-Carolsfeld-Krause, Formand.

Erik Rasmussen, Kjørby, Næstformand.

P. Pedersen og **N. P. Rasmussen**, Suppleanter.

Som det fremgår af lovene for Otterup Cycle-Club var Peder Pedersen suppleant 1990-91.

Det var forbudt under kørslen at tage huen af for at hilse!

Skytte

En anden side af Peder Pedersens fritidsinteresser er skydningen. Igennem flere årtier var han en af de mest aktive i den lokale skyttekreds, og en stor præmiesamling i hjemmet i Ørritslev Skov vidner om hans dygtighed også på dette område. En af præmierne har i dag en ganske særlig plads i den gamle skyttes hjerte, nemlig en smuk medalje, som han erhvervede under en landsskydning i København for mere end 50 år siden sammen med fabrikant Schultz Larsen, Otterup Geværfabrik. Medaljen blev overrakt personligt af den daværende krigsminister.

Plaketter fra skydekonkurrencer.
Plaketten i midten har følgende inskription:
Mesterskabsskydning i Hasmark 11.9.1904.
De viste plaketter tilhørte Hans Schultz.
Peder Pedersen deltog givet også i
mesterskabsskydningen.

Møller i Hasmark

Peder Pedersen er født i Hasmark og drev i mange år den lokale mølle, som han i 1900 overtog efter sin far.

– Der var ikke mange landmænd, som på denne tid havde deres egen kværn, så de fleste af egnens landbrugere fik malet deres korn på møllen i Hasmark, fortæller Peder Pedersen. Ved siden af møllebruget havde vi et landbrug på 20 tønder land, arbejdskraften var der ikke mangel på dengang, så vi havde som regel både to møllersvende og en fodermester til hjælp. Senere blev tiderne sløje, og efter første verdenskrig anskaffede mange af gårdene sig egen kværn, hvorefter arbejdet på møllen gradvist ebbede ud.

Hverken møllebruget eller landbruget havde egentlig heller ikke min store interesse, og da jeg under militærtjenesten blev uddannet til

Hasmark Mølle

befalingsmand, var mit store håb at fortsætte indenfor militæret. Min far havde imidlertid udset mig til at være hans efterfølger, og så var der ikke andet at gøre end at opgive militærdrømmene og vende tilbage til Hasmark Mølle.

Efter at have hjulpet til med driften nogle år, overtog jeg derpå møllen i 1900 og drev den indtil 1927, da jeg afhændede den og flyttede her til Ørritslev Skov. Under krigen blev møllen i øvrigt af egnens beboere anvendt som elektricitets-værk.

Under brændselsrationeringen var det umuligt at skaffe føde til de store kedler, som drev jævnstrømsværket i Hasmark, og vi fandt derfor på at udnytte vindkraften fra møllen i stedet, hvilket fungerede ganske udmærket.

Efter at have solgt ejendommen i Hasmark slog jeg mig i stedet ned som altmuligmand i Ørritslev og arbejdede i mange år for egnens beboere som husflidsmand, idet jeg tætnede vinduer, reparerede træværk og gik til hånde ved snedker- og tømrerarbejder. Desuden var jeg med til at plante Ørritslev Skov, da den i sin tid blev anlagt, og det er en af de ting, som jeg siden har haft stor glæde af, nu hvor jeg tilbringer mine sidste år i skovens ly.

Møller Peder Pedersen var født 28.3.1871, død 12.11.1966.

Hans kone, Gerta Pedersen, var født 30.9.1874, død 15.8.1954

Avisartiklen har været bragt i bladet Lokalthistorisk Arkiv for Otterup Kommune nr. 72, 2003. Digitaliseret af Margit Egdal.

Gæster i Hasmark Møllegård. Møller Peder Pedersen ligger i græsset. Møllerkonen Gerta og tjenestepigen Kristine sidder på bænken med deres håndarbejder. De to småpiger er døtrene på møllegården.

Møllerens døtre, Agnes og Marie, har dukkerne med i haven. Begge pigerne havde fødselsdag i maj, og der var kun et år mellem dem. Marie blev født i 1901, Agnes i 1902. Mor Gerta stående i baggrunden.

Hasmark Møllegård på adressen Hasmark Gade 57.

Billedet er fra 1947, og da var møllen, der lå i svinget overfor møllegården, brudt ned.

Foto i H. Ellegaard Frederiksens samling fra Norup Sogn.

Hasmark Mølle. Foto i H. Ellegaard Frederiksens samling fra Norup Sogn.